

Uimastite vastu tuleb võidelda ühiselt

Eiki Nestor (RiTo 2), Sotsiaalminister

Narkoprobleem on Eestis suhteliselt uus nähtus, kuigi Eesti Vabariik oli Rahvaste Liidu liikmena ühinenud oopiumikonventsiooniga ning võtnud vastu oopiumi ja teiste uimastusainete ja –preparaatide sisse- ja väljaveo ning müügi seaduse juba 1930 aastal. Hiljem täideti Eestis, nagu ka mujal NSV Liidus, narkootikumide kontrollimisel ja meditsiinis kasutamisel, samuti narkokuritegude eest karistamisel ühiseid nõudeid, mis tulenesid ÜRO 1961. ja 1971. aasta konventsioonidest.

Nagu Anti Liiv oma tagasivaates ajaloole märgib, polnud narkomaania tol ajal Eestis niivõrd levinud, et see oleks kujutanud olulist sotsiaalset või tervishoiuprobleemi.

Pärast Eesti taasiseseisvumist oli esimeseks olulisemaks seda valdkonda reguleerivaks õigusaktiks tervishoiuministri määrus 1992. aastast, millel praeguste seadusloome põhimõtete kohaselt puudus, tõsi küll, õiguslik alus. 1994. aastal moodustas sotsiaalminister uimastipoliitika komisjoni, kuhu kuulusid mitme ministeeriumi ja ameti juhtivad spetsialistid, kokku ligi paarkümmend inimest, kes kõik puutusid oma valdkonnas narkoküsimustega kokku. Komisjoni töö tulemuseks võib pidada ÜRO 1961. ja 1971. aasta konventsioonidega ühinemist, narkootiliste ja psühhotroopsete ainete seaduse vastuvõtmist ning koostöö käivitamist Euroopa Liidu *Phare* uimastiprogrammiga ja ÜRO narkootikumide kontrolli programmiga.

Tol ajajärgul polnud praktiliselt poliitilist tellimust tegelemaks narkoküsimustega riiklikul tasandil. Ühegi partei programm ei käsitlenud narkoteemat. Peamine “surve” valitsusele konventsioonide ratifitseerimiseks, riikliku kontrolli ja koordinatsiooni struktuuri loomiseks ja ulatusliku ennetustöö käivitamiseks tuli rahvusvahelistelt organisatsioonidelt.

Vahetult enne rahvusvahelise narkootikumide kontrolli komitee presidendi visiiti Eestisse 1996. aasta juunis moodustati valitsusele uimastipoliitika küsimustes nõu andev ministrite komisjon, kuhu algul kuulus seitse ministrit. Samuti valmistati ette ja esitati Riigikogule seaduseelnõu ÜRO 1961. ja 1971. aasta konventsioonidega ühinemiseks. Seadus võeti vastu 5. juunil 1996. aastal.

Samal aastal esitati Riigikogule narkootiliste ja psühhotroopsete ainete seaduse eelnõu, mis seadusena võeti vastu 1997. aastal. See ongi Eesti praeguse narkopoliitika aluseks.

Uimastipoliitika küsimustega tegelevat ministrite komisjoni koosseisu on muudetud viiel korral. Sotsiaalministri juhtimisel on komisjon arutanud narkootiliste ja psühhotroopsete ainete seaduse rakendamise ning alkoholismi ja narkomaania ennetamise riikliku programmi ettevalmistamise, rahastamise ja täitmise küsimusi; ÜRO 1988. aasta narkokuritegevuse vastu võitlemise konventsiooniga ühinemise ettevalmistamist; liitumist Euroopa Nõukogu narkootikumide ja narkokuritegevuse vastu võitlemise (ministrite) koostöögrupiga ja Euroopa Liidu *Phare* uimastikontrolli programmide tegevuse koordineerimist ning paljusid teisi kaalukaid küsimusi.

Vabariigi Valitsuse 25. novembri 1997. aasta istungil kiideti põhimõtteliselt heaks Sotsiaalministeeriumi poolt välja töötatud uimastipoliitika põhimõtted ning "Alkoholismi ja narkomaania ennetamise programm aastateks 1997–2007". 1998. aastal eraldati programmi täitmiseks valitsuse reservfondist 1 miljon krooni.

1999. ja 2000. aastal on programmi ülesannete täitmiseks saadud riigieelarvest 7,4 miljonit krooni. Sotsiaalminister on programmi juhtimiseks moodustanud nõuandva õigusega nõukogu, kuhu kuuluvad selle valdkonna küsimustega seotud ministeeriumide ja ametite esindajad. Programmi tegevus on mitmetahuline. See hõlmab uuringuid, õpetajate, tervishoiutöötajate ja politseinike koolitust, esmast ennetustööd laste ja noorte seas, ennetustegevust erikoolides ja kinnipidamiskohtades ning ravi ja rehabilitatsiooni.

Anti Liiv on Eesti ühe parema uimastipoliitika ja narkoküsimuste asjatundjana osalenud aktiivselt uimastipoliitika komisjoni töös ja mitmes seadusloome töögrupis ning olnud alkoholismi ja narkomaania ennetamise programmi koostaja. Riigikogu sotsiaalkomisjoni liikmena on ta 1998. aastast alkoholismi ja narkomaania ennetamise programmi nõukogus ning tema arvamus ja ettepanekud on suureks abiks programmi tegevuse korraldamisel. Oma artiklis rõhutab Anti Liiv vajadust käsitleda uimastite temaatikat mitte tervishoiukeskselt, vaid laiemalt – kogu ühiskonda puudutava noorsoo- ja sotsiaalprobleemina. Õigustatult peab ta esmatähtsaks ennetustööd.

Mitmesuguseid uuringuid uimastite leviku hindamiseks noorte hulgas ja noorte narkootikumide tarvitamise motivatsiooni selgitamiseks on hädasti vaja selleks, et püüda suunata noorsoo käitumistavasid.

Missugune uimastipoliitika strateegia sobiks Eestile kõige paremini ja kuidas kõige tõhusamalt ennetada narkoprobleeme – see on poliitikuid, valitsust, teadlasi, ühesõnaga tervet ühiskonda puudutav probleem.

Märkused

1. <http://narko.sm.ee/anprogramm.asp>